

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И РИСКОВЕТЕ, СВЪРЗАНИ С ТЯХ

БУЛБРОКЪРС препоръчва на своите клиенти, преди да сключат договор за предоставяне на инвестиционни услуги, подробно да се запознаят с настоящата информация.

Забележка: Тази информация се предоставя на основание чл. 27, ал. 5, т. 2 и 3 от Закона за пазарите на финансови инструменти във връзка с чл. 10 от Наредба № 38 и е насочена към потенциалните и настоящите клиенти на БУЛБРОКЪРС.

При настъпване на промяна в обстоятелствата, посочени в настоящия документ, същите се актуализират своевременно.

В случай че желаете да получите тази информация на хартиен, електронен или друг траен носител, моля, заявете това пред нашите служители.

С този документ БУЛБРОКЪРС предоставя на клиентите си обобщена информация относно някои сделки и свързаните с тях рискове, с цел да се разбере основния смисъл на рисковете, свързани с финансовите инструменти и да се вземе информирано инвестиционно решение. Документът не е изготвен с цел да предостави пълен анализ на риска, свързан с предлаганите и търгувани от посредника финансови инструменти.

Моля, не осъществявайте сделка с финансови инструменти без напълно да сте разбрали същността на съответната сделка и степента, в която ще се изложите на свързаните с нея рискове!

1. ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

БУЛБРОКЪРС приема, предава и изпълнява нареждания за сделки с **ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ**, като под "финансов инструмент" се разбира всяко едно от следното:

- а) договор, който поражда финансов актив за едната страна и финансов пасив или капиталов инструмент за другата страна;
  - б) инструмент, посочен в раздел В от приложение I към Директива 2004/39/ЕО (прехвърлими ценни книжа, инструменти на паричния пазар, дялови единици в предприятия за колективно инвестиране, опции, фючърси, суапове, форуърдни споразумения и всякакви други договори за деривати, дериватни инструменти за трансфер на кредитен риск, финансови договори за разлики)
  - в) дериватен финансов инструмент;
- Инструментите, посочени в букви а), б) и в) са финансови инструменти само ако тяхната стойност произтича от цената на базисен финансов инструмент или друга базисна позиция, процент, курс или индекс. [Регламент 575/2013, чл. 1, т. 50]

По-конкретно финансовите инструменти могат да бъдат:

1) ЦЕННИ КНИЖА (ЦК), които са прехвърлими права, регистрирани по сметки в Централния депозитар, а за държавните ценни книжа-регистрирани по сметки в Българската народна банка или в поддепозитар на държавни ценни книжа, или в чуждестранни институции, извършващи такива дейности (безналични ценни книжа), или документи, материализиращи прехвърлими права (налични ценни книжа), които могат да бъдат търгувани на капиталовия пазар, с изключение на платежните инструменти.

ЦК могат да бъдат:

- а) акции в дружества и други ценни книжа, еквивалентни на акции в капиталови дружества, персонални дружества и други юридически лица, както и депозитарни разписки за акции;
- б) облигации и други дългови ценни книжа, включително депозитарни разписки за такива ценни книжа;
- в) други ценни книжа, които дават право за придобиване или продажба на такива ценни книжа или които водят до парично плащане, определено посредством ценни книжа, валутни курсове, лихвени проценти или доходност, стоки или други индекси или показатели. [ЗПФИ, ДР, §1, т. 1, дефинирани са още и в ЗДКИСДПКИ, ДР, § 1, т. 17]

Най-често сделки се сключват със следните видове ценни книжа:

Акции – това са ценни книжа, емитирани от акционерно дружество и изразяващи правото на собственост на техния притежател върху съответна част от активите на това дружество. Когато инвестират в акции, инвеститорите могат да реализират доход под формата на дивидент и/или капиталова печалба, формирана като положителна разлика от покупната и продажната цена на тези акции.

Рискът от инвестиции в акции е свързан не само с неизплащане на дивидент, но и с вероятността от капиталова загуба. Допускането на акции до търговия на регулиран пазар не гарантира тяхната ликвидност.

Корпоративни облигации – това са ценни книжа, емитирани от акционерно дружество с цел финансиране на дейността му. Доходността от този инструмент се получава под формата на лихва и/или капиталова печалба.

Рискът от инвестицията е кредитен и зависи преди всичко от емитента, параметрите на емисията и наличието на обезпечения и гаранции по нея.

Ипотечни облигации – това са дългови ценни книжа, емитирани от банки на основа на портфейла им от ипотечни кредити. Носят доходност под формата на лихва и/или капиталова печалба.

Основният риск от инвестицията е кредитния.

Общински облигации – това са дългови ценни книжа, емитирани от общини с цел финансиране на местния бюджет или определен инвестиционен проект.

Доходността, която носи тази инвестиция и рисковете, които я съпътстват са като на предходните два вида облигации.

Държавните ЦК (ДЦК) са прехвърлими права, регистрирани по сметки в БНБ или в поддепозитар на ДЦК или в чуждестранни институции, извършващи депозитарни дейности. Доходността им е под формата на лихва и/или капиталова печалба. Характеризират се с нисък кредитен риск.

Права са ценни книжа, даващи право за записване на определен брой акции във връзка с взето решение за увеличаване на капитала на публично дружество. [ЗППЦК, ДР, §1, т. 3]

Варант е ценна книга, която изразява правото за записване на определен брой ценни книжа по предварително определена или определяема емисионна стойност до изтичането на определен срок. [ЗППЦК, ДР, §1, т. 4]

Подобен на паричен инструмент означава депозитен сертификат, облигация, включително с покритие, или друг неподчинен инструмент, емитиран от институция, за които тя вече е получила цялото плащане и които тя ще възстанови безусловно по номинална стойност; [Регламент 575/2013, чл. 4, т. 60]

2) ИНСТРУМЕНТИ НА ПАРИЧНИЯ ПАЗАР са инструменти, които обичайно се търгуват на паричния пазар, като краткосрочни държавни ценни книжа (съкровищни бонове), депозитни сертификати и търговски ценни книжа, с изключение на платежните инструменти. [ЗПФИ, ДР, §1, т. 13; ЗППЦК, ДР, §1, т. 27]

Под инструменти на паричния пазар се разбира още инструменти, обичайно търгувани на паричния пазар, които са ликвидни и чиято стойност може да бъде определена точно по всяко време. [ЗДКИСДПКИ, ДР, §1, т. 6]

3) ДЯЛОВЕ НА КОЛЕКТИВНА ИНВЕСТИЦИОННА СХЕМА са финансови инструменти, издадени от колективна инвестиционна схема, които изразяват правата на техните притежатели върху нейните активи. Дялове на колективна инвестиционна схема означава и акции на колективна инвестиционна схема. [ЗДКИСДПКИ, ДР, §1, т. 4]

Този вид инвестиция носи доход под формата на капиталова печалба. Инвестицията е съпътствана основно от кредитен и ликвиден риск.

4) ДЕРИВАТИТЕ са деривативни договори върху ценни книжа, валута, лихвени проценти, доходи, други деривативни инструменти, стоки, изменения в климата, товарни тарифи, цени на квоти за търговия с емисии, официални икономически статистически показатели, задълженията по които могат да бъдат чрез парично плащане или чрез доставка.

Опцията е деривативен финансов инструмент, който изразява правото за закупуване или продажба на определен брой ценни книжа или други финансови инструменти по предварително фиксирана цена до изтичането на определен срок или на определена дата. [ЗПФИ, ДР, §1, т. 31]

Фючърът е деривативен финансов инструмент, който изразява правото и задължението за закупуване или продажба на определен брой ценни книжа или други финансови инструменти по предварително фиксирана цена на определена дата. [ЗПФИ, ДР, §1, т. 32]

Договори за разлики са деривативен финансов инструмент, който изразява правото за получаване, съответно задължението за заплащане, на разликата между пазарната стойност на определен брой ценни книжа или други финансови инструменти и предварително фиксираната им в договора цена. [ЗПФИ, ДР, §1, т. 33]

Суапът е споразумение между контрагенти на финансовите пазари, което се изразява в размяна на парични потоци, базирани на специфична абсолютна стойност за договорен период от време.

Форуърдни договори са договори за бъдеща доставка на определен ФИ или стока на определена дата при специфична цена или доходност.

БУЛБРОКЪРС приема за **нискорискова инвестицията** в следните финансови инструменти: • държавни ценни книжа; • чуждестранни ценни книжа с рейтинг А-AAA; • дялове на договорни фондове, управлявани от управляващи дружества. Стойността на инвестиция в тези активи може да се помени с до 10 % на годишна база.

Средно рискова за нас е инвестицията в: • акции и облигации с рейтинг до и над ВВВ-; облигации, емитирани от КИС.

Като високорискови определяме инвестициите в: • български корпоративни облигации; • чуждестранни корпоративни облигации с рейтинг по-нисък от ВВВ-; • акции с български емитенти, търгувани на БФБ; • чуждестранни акции с рейтинг от В до ВВВ-; акции на чуждестранни АДСИЦ.

Изключително рискови са: • сделките с валута; търговията с деривати; • акции, които не се търгуват на регулиран пазар; • дялове от високорискови договорни фондове.

2. РИСКОВЕ ПРИ ИНВЕСТИЦИИ ВЪВ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

1) Пазарен риск – това е рискът стойността на инвестицията да намалее поради флукутация на пазарни фактори като цени на финансови инструменти, лихви, валутни курсове и други. Флукутацията може да е предизвикана от промени в икономическата и пазарната среда, паричната политика на централните банки, деловата активност на емитентите, търсенето и предлагането на пазара на съответния инструмент. Елементи на пазарния риск са:

- **Лихвен риск** – това е рискът промените в пазарните лихвени проценти да се отразят неблагоприятно върху дохода или стойността на инструмента, в който се инвестира;
- **Валутен риск** – това е рискът от намаляване стойността на инвестицията в инструменти, деноминирани в чуждестранна валута, поради понижаване на курса на тази валута спрямо друга;
- **Ценови риск** – това е рискът от намаляване стойността на инвестицията в даден финансов инструмент при неблагоприятни промени в нивата на пазарните цени;
- **Ликвиден риск** възниква в ситуации, в които търсенето не отговаря на предлагането; в този случай е възможно да бъде реализирана загуба поради липса на търсене за конкретния финансов инструмент на стойност, близка до справедливата му.
- **Риск от разсейване** е рискът от намаляване на размера на дадено вземане чрез признаване на парични или непарични задължения към длъжника; [Регламент 575/2013, чл. 4, т. 53]
- **Риск от прекомерен ливъридж** означава рискът, произтичащ от уязвимостта на дадена институция поради равнището на ливъридж или на условен ливъридж, което може да наложи включването на непредвидени корективни мерки в плана за дейността, в т.ч. спешна продажба на активи, която може да доведе до загуби или до преоценка на оставащите активи на институцията; [Регламент 575/2013, чл. 4, т. 94]

2) Кредитен риск – изразява се във възможно намаляване на стойността на позицията в един финансов инструмент при неочаквани събития от кредитен характер, свързани с емитента на финансов инструмент, с насрещната страна по сделка или с държавата, в която те извършват дейност. Кредитния риск може да се прояви като:

- **Инвестиционен риск** – от загуба поради намаляване на стойността на инвестицията в дадени финансови инструменти поради кредитно събитие при емитента на този инструмент като обявяване в несъстоятелност, неплатежоспособност, намаляване на кредитен рейтинг и др.;
- **Риск от неизпълнение** на договорните задължения от насрещната страна по сделката;
- **Остатъчен риск** – това е рискът, който остава, ако признатите техники на редукация на кредитния риск покажат по-ниска ефективност от очакваната.

3) Риск от усвояване е рискът инвеститорите в дадена облигация да не могат да намерят същите инвестиционни условия на пазара, ако съществуващата инвестиция бъде прекратена, в случай че емитентът на облигацията изплати своето задължение преди датата на падеж.

4) Операционен риск означава рискът от загуба, произтичащ от неадекватни или недобре функциониращи вътрешни процеси, лица и системи, или поради външни събития, като включва в себе си правния риск; [Регламент 575/2013, чл. 4, т. 52]

5) Риск от волатилност е рискът свързан с движенията на цената на даден финансов инструмент. Изчислява като разликата между най-ниските и най-високите цени на финансовия инструмент за дадения период от време.

6) Сетълмент риск е рискът, че сетълмент в платежната система няма да се осъществи. Изчислява се като разликата между сетълмент цената одобрена за финансовия инструмент и текущата пазарна цена по времето на сетълмент.

7) Правен е рискът от несигурност в резултат на правни действия или несигурност по отношение на приложимостта на договори, закони и подзаконови актове, например законосъобразност на договора, правоспособност на страната да сключи договор.

8) Политически е рискът от промяна в данъчното облагане или регулацията на инвестиционните услуги и дейности.

9) Системен риск означава риск от смущения във финансовата система, който е в състояние да предизвика сериозни отрицателни последствия за финансовата система и реалната икономика; [Директива 2013/36/ЕС, чл. 3 § 1, т. 10]

3. ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ КЪМ ИНВЕСТИТОРИТЕ

1) Инвестирането във финансови инструменти крие съществени рискове и не е подходяща за клиент, търсещ стабилен доход.

2) Доходите, получени в резултат на сделки с финансови инструменти са непостоянни и несигурни.

3) Цената на финансовите инструменти е променлива величина, върху която влияние оказват множество фактори като данъчната и монетарната политика, промени в регулаторните режими, промени в лихвените равнища, инфлация.

4) Върху финансовите инструменти могат да бъдат налагани пазарни ограничения. Регулираните пазари на ценни книжа могат да налагат ценови ограничения по отношение на търгуваните на тях ценни книжа, както и да преустановяват търговията с отделни емисии.

5) В отделни случаи инвеститорът може да поеме финансови и други допълнителни задължения, като резултат от сделки с финансови инструменти, включително непредвидени задължения, допълнителни към разходите за придобиване на инструментите.

6) Маржин търговия - използването на „лостов“ механизъм (ливъридж) умножава, както печалбите, така и загубите, и относително малки движения на пазара могат да окажат голям ефект върху клиентските позиции. В резултат на това, внесените средства, представляващи гаранция по отворените позиции, могат да бъдат напълно изчерпани. Минималният размер гаранционна сума, изразен в проценти, за различните видове финансови инструменти е посочен в Списък с финансовите инструменти и специфичните им условия на търговия.

7) Рисковете, посочени в настоящата информация са примерно и неизчерпателно изброени. Настъпването на който и да е от тях, може да доведе до сериозни загуби за клиента.

Последна актуализация на информацията: 11.01.2016 г.